

Hazerswoude-Dorp,
Burgermeester Smitweg
tussen 77 en 83
(Gemeente Rijnwoude)

Een bureauonderzoek

ArGeoBoor rapport 1252
auteur: L.C. Nijdam (senior
prospector)

Handwritten signature of L.C. Nijdam in blue ink.

paraaf voor vrijgave:

datum: 17-9-2013

Opdrachtgever: DBK architecten B.V.

ISSN:2351-9975

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Kader.....	4
1.2 Doel en Vraagstelling.....	4
1.3 Administratieve data.....	4
2 Gegevens plangebied.....	5
2.1 Beschrijving plangebied.....	5
2.2 Voorziene ontwikkeling.....	5
3 Bekende gegevens.....	6
3.1 Aardkundige gegevens.....	6
3.2 Historische situatie.....	8
3.3 Bekende archeologische waarden en vondsten.....	10
4 Archeologische verwachting.....	12
5 Conclusies en aanbevelingen.....	13
6 Selectieadvies.....	13
Literatuur.....	14
Kaarten.....	14

Samenvatting

In opdracht van DBK architecten B.V. heeft ArGeoBoor een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Burgermeester Smitweg tussen 77 en 83 te Hazerswoude-Dorp (Gemeente Rijnwoude). De oppervlakte van het plangebied is circa 400 m². De aanleiding van het onderzoek vormt de voorziene realisatie van een bedrijfswoning en een loods met kantine. Eventuele archeologische waarden kunnen hierbij verstoord worden. Voor het wijzigen van de bestemming is, op basis van het nu geldende bestemmingsplan uit 2010, archeologisch onderzoek noodzakelijk bij ingrepen groter dan 100 m².

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in het plangebied op twee niveaus archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Dit betreft de top van het Laagpakket van Wormer op 3,4 m –mv en de top van het Hollandveen Laagpakket, het huidige maaiveld. Voor beide niveaus geldt een lage archeologische verwachting. Gezien de geringe oppervlakte van de voorziene werkzaamheden is de kans dat hierbij archeologische resten verloren gaan nihil.

Het wordt aangeraden om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in het plangebied. Archeologisch gezien is er geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem verstorende activiteiten, ook buiten het hier aangegeven adviesgebied, wettelijk verplicht is om eventuele (toevals)vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OC&W (Monumentenwet 1988, artikel 53). Het Rijk heeft deze taak in de praktijk gedelegeerd naar de lagere overheden. In dit geval wordt aangeraden om in dergelijke gevallen contact op te nemen met de gemeente Rijnwoude.

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van DBK architecten B.V. heeft ArGeoBoor een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Burgermeester Smitweg tussen 77 en 83 te Hazerswoude-Dorp (Gemeente Rijnwoude). De oppervlakte van het plangebied is circa 400 m². De aanleiding van het onderzoek vormt de voorziene realisatie van een bedrijfswoning en een loods met kantine. Eventuele archeologische waarden kunnen hierbij verstoord worden. Voor het wijzigen van de bestemming is, op basis van het nu geldende bestemmingsplan uit 2010, archeologisch onderzoek noodzakelijk bij ingrepen groter dan 100 m². Eventuele archeologische waarden kunnen hierbij verstoord worden.

Na verandering van het beleid in 2012 heeft de gemeente Rijnwoude het veen-weidegebied, met een gematigde archeologische verwachting, een waarde archeologie 3 gegeven. Dit betekent dat archeologisch onderzoek bij het huidige beleid vereist is bij ingrepen groter dan 1.000 m².¹ Vooralsnog geldt echter het bestemmingsplan uit 2010 en dient een archeologisch onderzoek te worden aangeleverd.

1.2 Doel en Vraagstelling

De doelstelling van het bureauonderzoek is het formuleren van een archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Vervolgens wordt bekeken of de voorziene werkzaamheden schadelijk kunnen zijn voor het archeologisch erfgoed en of vervolgonderzoek noodzakelijk is. De volgende vragen zijn bij het onderzoek gesteld:

- Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt?
- Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?
- Zo ja. Wat is de aard van eventueel aanwezige archeologische resten?
- Kan iets gezegd worden over de eventuele verstoring van de bodem?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen Archeologie, 2011).

1.3 Administratieve data

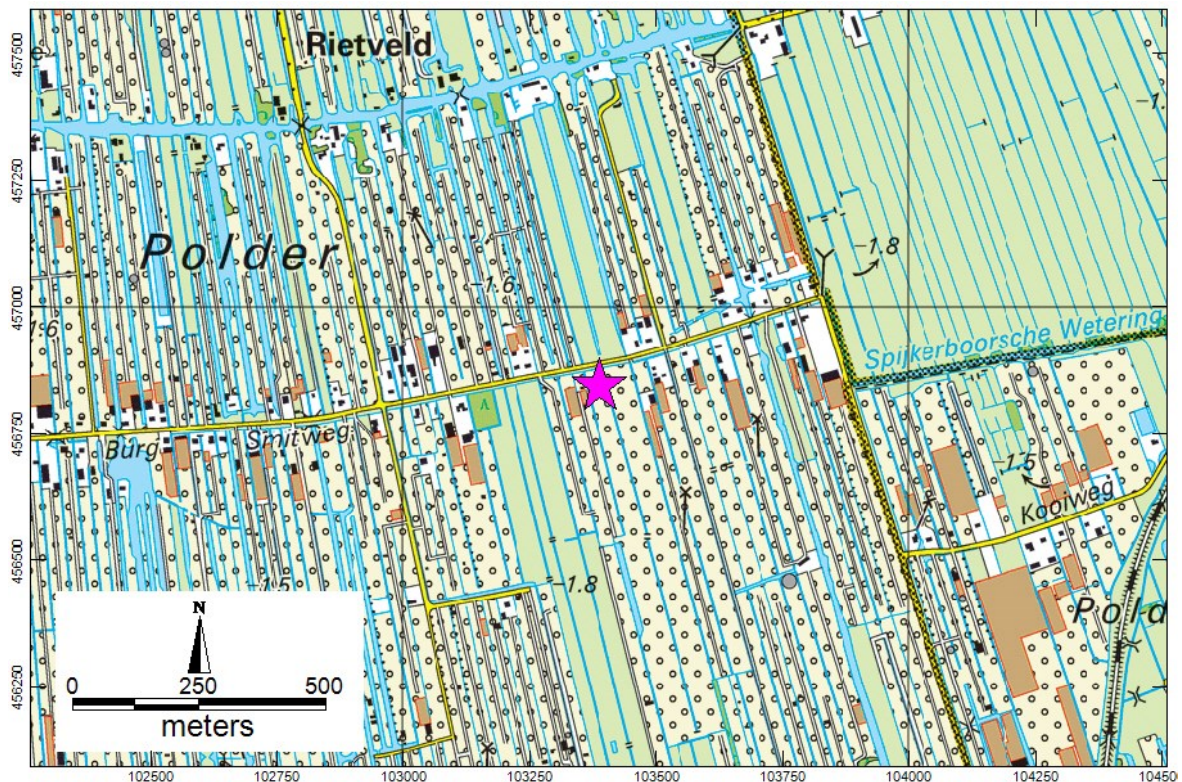
Adres:	Burgermeester Smitweg tussen 77 en 83
Toponiem:	Burgermeester Smitweg
Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Rijnwoude
Opdrachtgever:	DBK architecten B.V.
bevoegd gezag:	Gemeente Rijnwoude
Coördinaten:	103.361/456.866 103.393/456.868 103.399/456.851
	103.373/456.826
Oppervlakte:	circa 400 m ²
Kaartblad:	31C

¹ Gemeente Rijnwoude 2012

2 Gegevens plangebied

2.1 Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt ten zuiden van de Burgermeester Smitweg tussen 77 en 83 (zie afbeelding 1). Het plangebied ligt braak en wordt in het midden doorsneden door een verhard pad dat naar het zuiden loopt. In afbeelding 1 is het plangebied in gebruik als boomkwekerij. Het maaiveld ligt op circa 1,8 - NAP.²

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (paarse ster).³

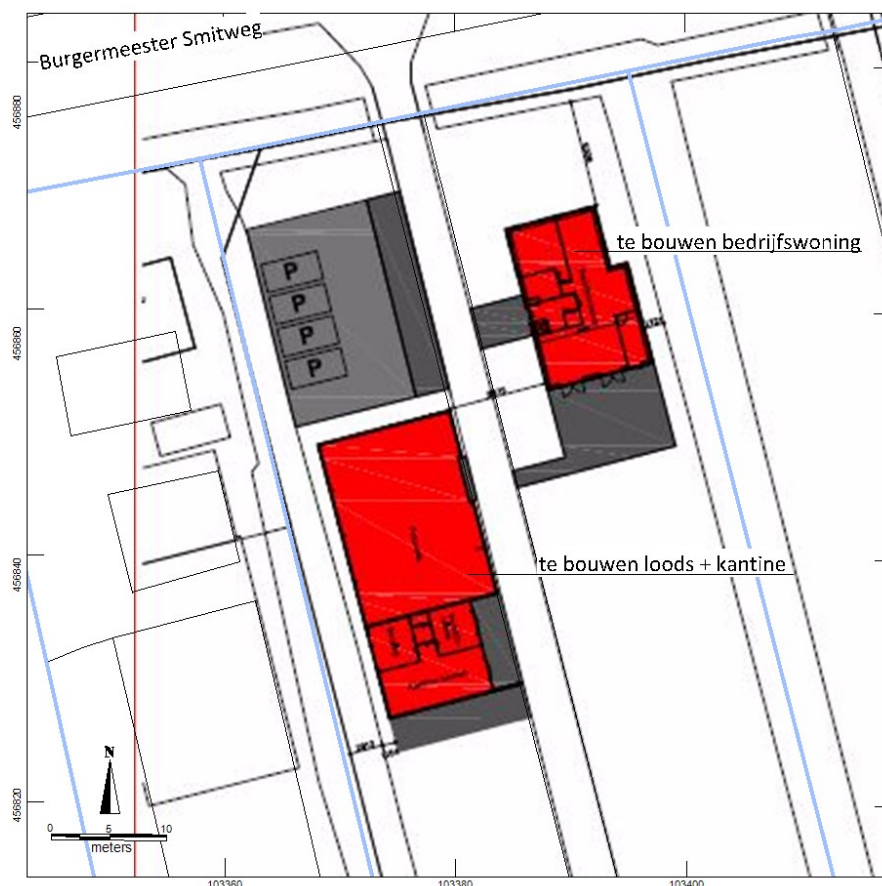
2.2 Voorziene ontwikkeling

In het plangebied is in de noordoosthoek de nieuwbouw van een bedrijfswoning voorzien. Ten zuidwesten daarvan aan de overzijde van het pad zal een loods met kantine worden gebouwd. In de noordoostzijde wordt een parkeerplaats aangelegd (zie afbeelding 2). De bebouwing met een oppervlakte van circa 400 m² zal worden onderheid, daarnaast zal de bodemverstoring bestaan uit het graven van vorstranden en kleinschalige verstoringen in verband met kabels en leidingen etc.

² Actueel Hoogtebestand Nederland 1997-2003

³ Kadaster 2012

Afbeelding 2. Detailkaart van de huidige topografie op het inrichtingsontwerp.⁴ Het rood gekleurde gebied is de nieuwbouwlocatie.

3 Bekende gegevens

3.1 Aardkundige gegevens

Geologische informatie

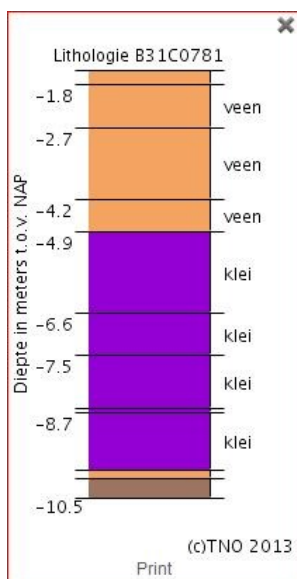
Het plangebied ligt in een uitgestrekt veengebied. De veengroei is in de loop van het Holoceen, waarschijnlijk rond 4500 voor Chr., begonnen en beëindigd door menselijke ingrijpen in de tijd van de middeleeuwse grootschalige cope-ontginningen.⁵ Het veen wordt gerekend tot het de Formatie van Nieuwkoop en daarbinnen het Hollandveen Laagpakket. Onder het veen komen afzettingen van het Laagpakket van Wormer voor. Dit zijn getijdenafzettingen, gevormd in een waddenlandschap.⁶ In gegevens van de ondergrond van TNO blijkt dat op circa 150 meter ten zuidoosten van het plangebied een geologische boring is uitgevoerd.⁷ Het boorprofiel is weergegeven in afbeelding 3. Vanaf het maaiveld op 1,5 tot 4,9 m –NAP is veen (Hollandveen Laagpakket) aanwezig. Daaronder bevinden zich tot 9,9 m –NAP kleilagen (Laagpakket van Wormer) op veen (Basisveen Laag?).

⁴ Kadaster 2012

⁵ Sueur, e.a. 2012

⁶ WesterHoff, Wong & De Mulder 2003

⁷ TNO 2013

Afbeelding 3: bodemopbouw op circa 150 m ten zuidoosten van het plangebied.⁸ Het betreft geologische boring B31C0781.

Op de geomorfologische kaart maakt het plangebied deel uit van een ontgonnen veenvlakte (code: 1M46).⁹ Uit de bodemkaart blijkt dat het om koopveen- of weideveengrond op bosveen gaat.¹⁰ Uit de paleografische kaart van de Rijn – Maas delta zijn de talrijke, door rivieren afgezette, zandbanen gekarteerd en gedateerd.¹¹ Circa 250 meter ten oosten van het plangebied ligt een zandlichaam van een voormalige waterstroom in de ondergrond (zie afbeelding 4). Dit betreft de Oude Rijn post-Werkhoven stroomgordel (nr. 379) die actief was tussen 4450 tot 1729 B.P. (= Before Present/voor heden). De stroomgordel is ook goed op het AHN te zien (niet als afbeelding opgenomen).

Afbeelding 4. Het plangebied aangeven op een kaart opgebouwd uit het vernieuwd digitaal basisbestand paleografie van de Rijn-Maas delta. Aangeven in geel is de Oude Rijn post-Werkhoven stroomgordel.¹²

⁸ TNO 2013

⁹ Alterra 2003

¹⁰ Alterra 1965-1995

¹¹ Cohen e.a. 2012

¹² Cohen e.a. 2012

3.2 Historische situatie

Hazerswoude wordt genoemd in de archieven in 1281-1287. De naam wordt teruggevoerd naar vochtig veenbos van de persoon Hadewart. De naam dorp is later toegevoegd ter onderscheiding van de meer recentere woonkern aan de Rijn.¹³ De ontginning van het gebied in de late middeleeuwen maakt deel uit van de grootschalige cope-ontginningen, zoals ook uit de naam van het nabijgelegen Boskoop valt af te lezen. De cope-ontginningen worden gedateerd tussen 1000 en 1300. De lengte van de percelen bedraagt rond de 1250 meter en de breedte is 113 meter.¹⁴

Het ontgonnen land werd allereerst gebruikt voor de graanteelt. Vervolgens transformeerde het graanland, door de vernatting van het gebied – als een gevolg van de inklinking van het ontgonnen veen –, in weideland.¹⁵ Van het gebied zijn talrijke oude kaarten beschikbaar. Hieronder is het plangebied weergegeven op een kaart uit 1615 (zie afbeelding 5). De ligging van de hoofdwatertgangen is tot op heden gelijk gebleven. Het plangebied ligt in de Rietveld polder.

De dichtstbijzijnde ontginningsas ligt ten noorden van het plangebied en heeft in 1615 de naam kerck vaert. Op een kaart uit 1875 wordt dezelfde vaart de Rietveldse vaart genoemd (zie afbeelding 6).

Afbeelding 5. Plangebied rond 1615.¹⁶ (projectie is globaal).

¹³ Berkel en Samplonius 2006

¹⁴ Berendsen 1997

¹⁵ Sueur e.a. 2012

¹⁶ Balthazar 1615

Afbeelding 6. Plangebied op een kaart uit 1875.¹⁷

Afbeelding 7: plangebied op een kaart uit 1969.¹⁸

¹⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1875

¹⁸ Kadaster 1969

Afbeelding 8. Plangebied op een kaart van 1981.¹⁹

Uit de afbeeldingen 7 en 8 blijkt dat de Burgermeester Smitweg is aangelegd tussen 1969 en 1981. Ook de bebouwing erlangs is van na 1969.²⁰

3.3 Bekende archeologische waarden en vondsten

Gegevens afkomstig van het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE), zie afbeelding 11.

Archeologisch Monumentenkaart

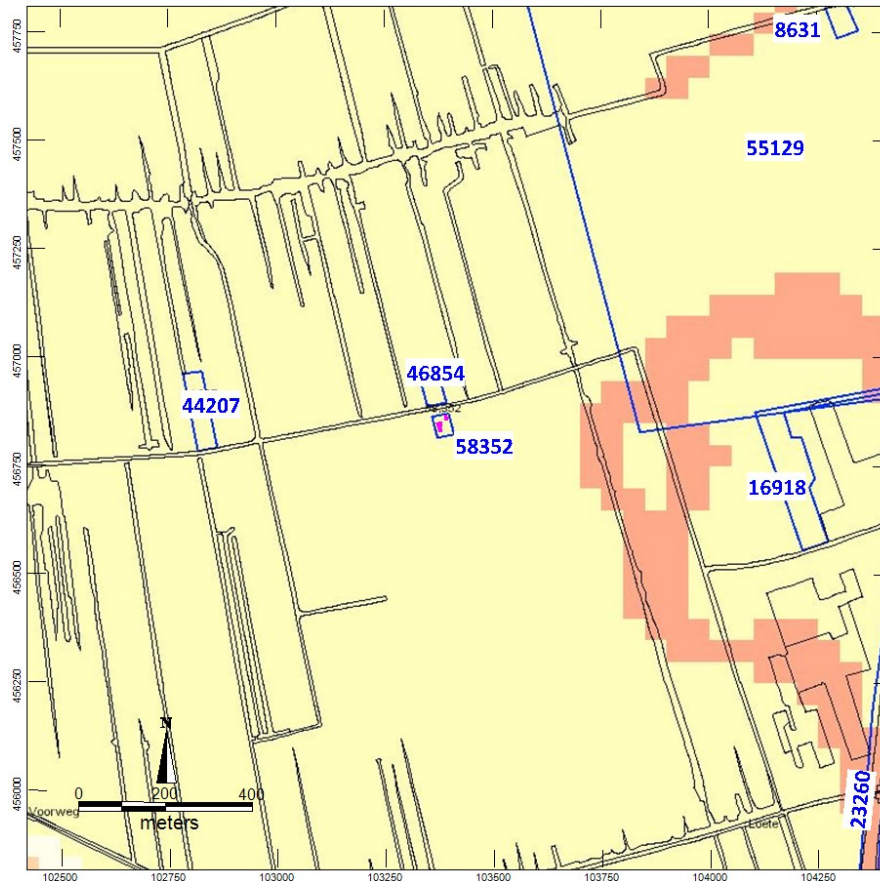
Binnen een straal van 1.000 meter van het plangebied komen geen AMK-terreinen voor.

Waarnemingen en vondstmeldingen

Binnen een afstand van 1.000 meter van het plangebied komen geen waarnemingen en vondstmeldingen voor.

¹⁹ Kadaster 1981

²⁰ Kadaster 1969 en 1981

Afbeelding 8: Informatie uit het archeologisch informatie systeem met Indicatieve Kaart Archeologische Verwachting (IKAW).

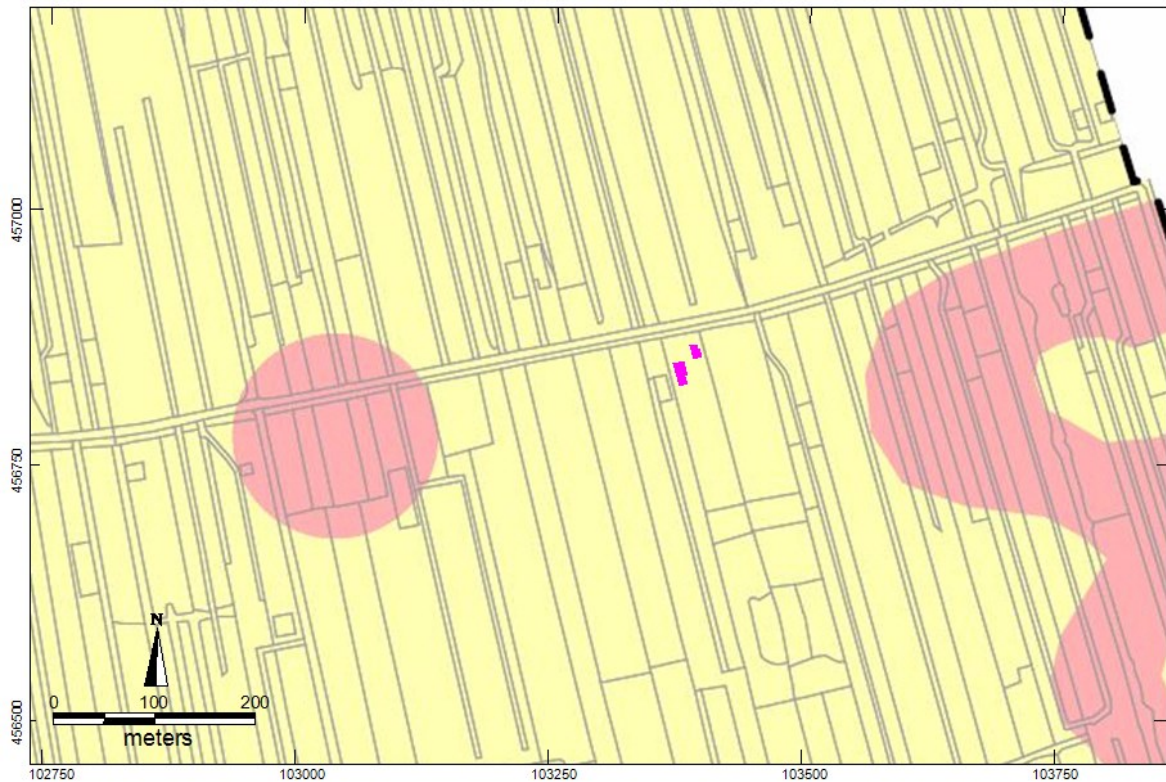
Onderzoeksmeldingen Archis (zie afbeelding 8)

Ter hoogte van het huidige plangebied, aan de overzijde van de Burgermeester Smitweg is reeds een bureauonderzoek uitgevoerd. Het plangebied heeft voor alle periode een lage verwachting. Een vervolgonderzoek werd niet noodzakelijke geacht (onderzoeksmelding 46854). Op meer dan 1000 meter afstand ten zuidoosten en oosten van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de Rijn-Gouwe lijn. Hierbij is vervolg onderzoek aanbevolen in het gebied waar crevasse (=oeverwal doorbraakgeul) afzettingen van de Oude Rijn voorkomen (onderzoeksmelding 23260). Melding 16918 betreft een archeologisch bureauonderzoek. Het advies luidde om geen vervolgonderzoek uit voeren. Ten westen van het plangebied, bij Burgermeester Smitweg 46 is een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. De venige bovengrond is geroerd. In diepere getijdenafzettingen zijn geen indicatoren aangetroffen. Het plangebied is vrijgegeven voor de ontwikkelingen. Onderzoekmelding 55129 betreft een grootschalig bureauonderzoek. Op meer dan 1000 meter ten noordoosten van het plangebied is een archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Voor de noordwestzijde van het plangebied wordt vervolgonderzoek aanbevolen. Het overige deel van het plangebied wordt vrijgegeven (onderzoeksmelding 8631).

Archeologische verwachtingskaarten en beleid

De Indicatieve kaart archeologische waarden (IKAW) van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, geeft voor het plangebied een lage archeologische verwachting (zie afbeelding 8).

Afbeelding 9. Uitsnede van de archeologische verwachtingen kaart van de Gemeente Rijnwoude.²¹ (geel=gematigde verwachting) (roze= hoge verwachting).

De gemeente Rijnwoude heeft het veen- weidegebied, met een gematigde archeologische verwachting een waarde archeologie 3 gegeven. Dit betekent dat archeologisch onderzoek in het kader van de omgevingsvergunning vereist is bij ingrepen groter dan 1.000 m².²² Het onderhavige plangebied valt hier net binnen. Ten westen van het plangebied ligt een cultuurhistorisch element met een hoge verwachting. Ook de ten oosten van het plangebied gelegen stroomgordel heeft een hoge archeologische verwachting gekregen.

4 Archeologische verwachting

De onder het veen gelegen getijden afzettingen hebben een lage archeologische verwachting van de periode voor de veengroei, dus het mesolithicum (midden steentijd). Deze afzettingen behoren tot een dynamisch waddenlandschap dat als gevolg van het ontstaan van de strandwallen langs de kust buiten gebruik is geraakt. Grote delen van dit waddegebied zijn nooit voldoende opgeslibd, zodat deze begraaf- en bewoonbaar waren.

Na 4500 voor Chr. raakt het gebied bedekt met veen. Tot de middeleeuwse ontginningen maakt het gebied deel uit van een wildernis. Tot op heden zijn er geen vondsten gedaan in dit gebied. Gesteld kan worden dat er nauwelijks menselijke activiteit plaatsvond.

²¹ Buro de Brug 2012

²² Gemeente Rijnwoude 2012

Gedacht kan worden aan veenterpjes op hooggelegen veenkussens langs smalle veenriviertjes in de periode ijzertijd-vroege middeleeuwen.²³

De top van het veen is in gebruik genomen in de late middeleeuwen bij de grootschalige cope-ontginningen. De Burgermeester Smitweg is aangelegd na 1969 en betreft geen middeleeuwse ontginningsas. Archeologische resten buiten de ontginningsassen zijn zeldzaam en lastig op te sporen. Het plangebied zal vanaf de middeleeuwen mogelijk in gebruik zijn geweest als akker en later als weide- of hooiland. De archeologische verwachting voor de late middeleeuwen en nieuwe tijd is laag.

5 Conclusies en aanbevelingen

- *Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt? Het plangebied ligt in het veen- weidegebied. Dat ontgonnen is in de late middeleeuwen. Vóór de ontginning is de bewoningsdichtheid zeer laag en de kans op het aantreffen van dergelijke resten klein.*
- *Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied en zo ja. Wat is de aard van eventueel aanwezige archeologische resten?* De kans op het aantreffen van archeologische resten is laag. Mochten resten aanwezig zijn dan kan gedacht worden aan resten van boerderijen uit de periode ijzertijd-vroege middeleeuwen.
- *Kan iets gezegd worden over de eventuele verstoring van de bodem? Als gevolg van oxidatie en klink is de top van het veen vanaf de ontginning in de late middeleeuwen geleidelijk aangetast. Ook is in de eerste fase na de ontginning de top van het veen mogelijk in gebruik geweest als akker.*
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden? Gezien de lage archeologische verwachting is de kans dat bij de voorgenomen hei- en graafwerkzaamheden archeologische resten worden aangetast zeer klein.*

6 Selectieadvies

Het wordt aangeraden om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in het plangebied. Archeologisch gezien is er geen belemmering voor de voorgenomen ontwikkeling.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem verstorende activiteiten, ook buiten het hier aangegeven adviesgebied, wettelijk verplicht is om eventuele (toevals)vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OC&W (Monumentenwet 1988, artikel 53). Het Rijk heeft deze taak in de praktijk gedelegeerd naar de lagere overheden. In dit geval wordt aangeraden om in dergelijke gevallen contact op te nemen met de gemeente Rijnwoude.

---

²³ Sueur 2012

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 1997: Landschappelijk Nederland. Fysische Geografie van Nederland.
- Cohen, K.M. , E. Stouthamer, H.J. Pierik, A.H. Geurts (2012) Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn- Maas Delta. Dept. Fysische Geografie. Universiteit Utrecht. Digitale Dataset.
- Gemeente Rijnwoude 2012: Archeologiebeleid gemeente Rijnwoude. PDF document. Geraadpleegd op <http://www.rijnwoude.nl>
- Sueur, C. K.M. van Dijk, M.E. Lobbes en N. van der Voet, 2012: Archeologische waarden- en verwachtingenkaart gemeente Rijnwoude en gemeente Zoeterwoude. Buro de Brug B11-124.
- TNO, 2013: Gegevens van Dinoloket. Geraadpleegd op: <http://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>.
- Westerhoff, W.E., T.E. Wong en E.F.J. de Mulder, 2003: Opbouw van de ondergrond. In: De ondergrond van Nederland. Wolters-Noordhoff bv Noord Holland/Houten. The Netherlands

Kaarten

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN-1): 1997-2003: geraadpleegd op <http://ahn.geodan.nl/ahn/#>. (via het Waterschapshuis)
- Alterra 1960-1995: Bodemkaart van Nederland digitaal 1:50.000, geraadpleegd op ARCHIS II
- Alterra 2003: Geomorfologische kaart van Nederland digitaal 1:50.000, geraadpleegd op ARCHIS II
- Archis = Archeologisch Informatie Systeem (<http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html> (onder andere geraadpleegd voor de digitale bodemkaart en geomorfologische kaart van Alterra).
- Balthasar F., en F, B. van Berckenrode 1615: Kaart van het hoogheemraadschap Rijnland. Amsterdam. Geraadpleegd op <http://www.archieven.nl>.
- Bureau Militaire Verkenningen, 1849: Veldminuut Boskoop, getekend door L.J.S. von Motz. Geraadpleegd op www.watwaswaar.nl.
- Bureau Militaire Verkenningen, 1875: Militaire Topografische Kaarten (Bonnebladen), kaartnr. 442 Boskoop. Geraadpleegd op www.watwaswaar.nl
- Gemeente Rijnwoude, 2012: Waarden- en verwachtingenkaart Rijnwoude en Zoeterwoude, 2012. Buro de Brug-rapport B11-124. Kaartbijlage 6.
- Kadaster jaargangen 1969 en 1981. Topografische kaart 1:25.000. Kaartblad 31C Alphen aan den Rijn/Boskoop/Gouda. Geraadpleegd op <http://www.watwaswaar.nl>.
- Kadaster 2012: Topografische ondergrond van Nederland 1: 10.000 en 1: 25.000 (2009). <http://www.kadaster.nl/top10nl> (open data).